

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1541/2023
03.04.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ... и ВВ из ..., чији је пуномоћник Никола Грчић, адвокат из ..., против туженог ЈП ЕПС Београд, Огранак РБ „Колубара“ Лазаревац, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1651/21 од 23.04.2021. године, допуњене решењем истог суда Гж1 1651/21 од 01.03.2023. године, у седници одржаној 03.04.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 1651/21 од 23.04.2021. године, допуњена решењем истог суда Гж1 1651/21 од 01.03.2023. године тако што се **ОДБИЈА**, као неоснована жалба туженог и потврђује пресуда Основног суда у Лазаревцу П1 281/19 од 26.03.2021. године и **одбија се** захтев туженог за накнаду трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцима на име трошкова ревизијског поступка исплати 18.000 динара, а тужиоцу АА у износу од 74.363,00 динара, тужиоцу ББ у износу од 72.632,00 динара и тужиоцу ВВ у износу од 27.957,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправака пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лазаревцу П1 281/19 од 26.03.2021. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца АА, па је обавезан тужени да му на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада, као и на име накнаде штете због мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора исплати појединачне износе са законском затезном каматом, чија су висина и датуми доспећа ближе одређени тим ставом изреке, као и да за тужиоца на досуђене износе уплати надлежном Републичком фонду за ПИО запослених доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца ББ, па је обавезан тужени да му на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада, као и на име накнаде штете због мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора исплати појединачне износе са законском затезном каматом, чија су висина и датуми доспећа ближе одређени тим ставом изреке, као и да за тужиоца на

досуђене новчане износе уплати надлежном Републичком фонду за ПИО запослених доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање. Ставом трећим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца ВВ, па је обавезан тужени да му на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада, као и на име накнаде штете због мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора исплати појединачне износе са законском затезном каматом, чија су висина и датуми доспећа ближе одређени тим ставом изреке, као и да за тужиоца на досуђене износе уплати надлежном Републичком фонду за ПИО запослених доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање. Ставом четвртим изреке, тужени је обавезан да на име трошкова парничног поступка исплати тужиоцу АА износ од 49.170,00 динара. Ставом петим изреке, тужени је обавезан да на име трошкова парничног поступка исплати тужиоцу ББ износ од 48.700,00 динара. Ставом шестим изреке, тужени је обавезан да на име трошкова парничног поступка исплати тужиоцу ВВ износ од 39.880,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 1651/21 од 23.04.2021. године, допуњеном решењем истог суда Гж1 1651/21 од 01.03.2023. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом изреке тако што је одбијен, као неоснован тужбени захтев тужиоца АА којим је тражио да се обавезе тужени да му исплати на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада појединачне износе са законском затезном каматом почев од доспелости до исплате и да тужиоцу на име накнаде штете због мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора исплати појединачне износе са каматом, као и да на износе уплати надлежном Републичком фонду за ПИО запослених доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу другом изреке тако што је одбијен, као неоснован тужбени захтев тужиоца ББ којим је тражио да се обавезе тужени да му исплати на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада појединачне износе са законском затезном каматом почев од доспелости до исплате и да тужиоцу на име накнаде штете због мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора исплати појединачне износе са законском затезном каматом, као и да на износе уплати надлежном Републичком фонду за ПИО запослених доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање. Ставом трећим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу трећем изреке тако што је одбијен, као неоснован тужбени захтев тужиоца ВВ којим је тражио да се обавезе тужени да му исплати на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада појединачне износе са законском затезном каматом до исплате и да тужиоцу на име накнаде штете због мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора исплати појединачне износе са каматом, као и да на досуђене износе уплати надлежном Републичком фонду за ПИО запослених доприносе за пензијско и инвалидско осигурање. Ставом четвртим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу четвртом, петом и шестом изреке, па је одбијен тужбени захтев тужилаца да се обавезе тужени да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка у износу од 49.170,00 динара, у износу од 48.700,00 динара и износу од 39.880,00 динара, као неоснован. Ставом петим изреке, обавезани су тужиоци да туженом накнаде трошкове поступка по жалби у износу од 10.750,00 динара. Решењем Апелационог суда у Београду Гж1 1651/21 од 01.03.2023. године, обавезани су тужиоци да туженом плате на име трошкова првостепеног и другостепеног поступка износ од још 67.060,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, допуњене решењем истог суда тужиоци су благовремено изјавили ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ 72/11...18/20), па је нашао да је ревизија тужилаца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су у радном односу код туженог на неодређено време. У утуженом периоду обављали су рад тако што су сваки други дан радили у времену од 07,00 до 19,00 часова, односно сваки други дан су радили по 12 часова. Организација рада код туженог је таква да запослени мењају друге запослене на истом радном месту сваког другог дана, с тим што један дан раде од 07,00 до 19,00 часова, а други дан им је пауза и тако се циклус редовно понавља. За рад обављен у сменама тужени тужиоцима није вршио обрачун увећања зараде за рад у смени од 8,9% на основну зараду прописан одредбом члана 38. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“, нити је приликом исплате накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора у обрачун узео и део увећане зараде која тужиоцима припада по основу сменског рада. Висина потраживања на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада и накнаде зараде за време коришћење одмора утврђена је оценом налаза и мишљења судског вештака.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да су тужици радећи по напред описаном моделу остварили сменски рад и усвојио је тужбене захтеве за исплату увећане зараде по том основу, као и тужбене захтеве за исплату на име накнаде штете због мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора, са припадајућим доприносима.

По оцени другостепеног суда, рад тужилаца није сменски рад, због чега они немају право на исплату увећане зараде по том основу нити им је причињена штета приликом обрачуна накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора у спорном периоду, због чега је преиначио првостепену одлуку и одбио тужбене захтеве.

Становиште другостепеног суда није правилно.

Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05...95/18) у члану 63. прописано је да је рад у сменама организација рада код послодавца према којој се запослени на истим пословима смењују према утврђеном распореду, при чему измена смена може да буде континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља (став 1), да запослени који ради у сменама је запослени који код послодавца код кога је рад организован у сменама у току месеца посао обавља у различитим сменама најмање трећину свог радног времена (став 2). Одредбом члана 108. став 4. истог закона прописано је да општим актом и уговором о раду могу да се утврде и други случајеви у којима запослени има право на увећану зараду, као што је увећање зараде по основу рада у сменама, а чланом 114. став 1. да запослени има право на накнаду зараде у висини просечне зараде у претходних дванаест месеци у складу са општим актом и уговором о раду, за време одсуствовања са рада за дане коришћења годишњег одмора.

Посебним колективним уговором за Електропривреду Србије („Службени гласник РС“, бр. 15/15, 38/18) у члану 7. став 2. тачка 2. прописано је да послодавац доноси одлуку о распореду, почетку и завршетку радног времена, полазећи од следећег: на радним местима где процес рада траје непрекидно, рад се организује у сменама, при чему се под сменским радом подразумева рад у две (по 12 сати) или више смена (по 6 или 8 сати) у току радног дана када на истим средствима за рад, раде наизменично најмање два запослена, или две групе запослених, при чему измена смена може бити континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља, док је одредбом члана 38. став 1. тачка 4. прописано да се основна зарада запосленог увећава за рад у сменама за 8,9%.

Према директиви Европске уније 2003/88 – ЕС сменски рад је дефинисан као начин организације рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући и образац ротирања, који може бити непрекидан или са прекидима (континуиран или дисконтинуиран), изискујући потребу да радник ради у различито време током одређеног периода дану или ноћу, а турнус се у свом језичком значењу изједначава са сменским радом (per turnum, по реду, редом). Директива Европске уније није извор права али њена садржина помаже у тумачењу појма сменског рада који наши закони не садрже.

Имајући у виду утврђене чињенице да тужени тужиоцима није извршио увећање зараде према наведеним законским одредбама и одредбама Колективног уговора које су важиле у спорном периоду, да су тужиоци у утуженом периоду радили по моделу радног времена 12 (рад) – 36 (одмор) – 12 (рад), Врховни суд налази да је првостепени суд правилно усвојио тужбене захтеве и обавезао је туженог на исплату тражене разлике у заради по основу сменског рада и на исплату на име накнаде штете због мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора, са припадајућим доприносима. По оцени Врховног суда, када се запослени на истом послу смењују према унапред утврђеном редоследу, ради се о сменском раду. Наиме, рад у сменама је рад који се непрекидно или са прекидима ради у најмање 2 смене, било дневне или ноћне, односно таква организација рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући образац ротирања, који може бити непрекидан или са прекидима у различито време током одређеног периода дана или ноћи. Како је у конкретном случају код оваквог режима рада постојао континуитет, те имајући у виду и чињеницу да је сменски рад признат у општем акту тужене (Посебни колективни уговор за Електропривреду Србије), што указује између осталог да рад са наведеним моделом радног времена представља сменски рад, то је по оцени Врховног суда правилан закључак првостепеног суда да тужиоци, у смислу одредбе члана 108. став 4. Закона о раду и члана 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора за Електропривреду Србије, имају право на увећану зараду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду и право на новчану накнаду за време коришћења годишњег одмора у смислу одредбе члана 114. став 1. Закона о раду, у утуженом периоду, као и право на уплату доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком Фонду за ПИО.

Како је преиначена другостепена пресуда и одбијена жалба туженог, то је потврђена и одлука о трошковима првостепеног поступка и одбијен захтев туженог да се обавезу тужиоци да му накнаде трошкове парничног поступка.

Имајући у виду наведено, Врховни суд је на основу члана 416. став 1. Закона о парничном поступку одлучио као у ставу првом изреке.

Тужиоци су успели у поступку по ревизији, па им на основу чланова 153, 154. и 163. став 2. Закона о парничном поступку, припадају и опредељени трошкови овог поступка, који обухватају трошкове на име састава ревизије 18.000,00 динара према Адвокатској тарифи важећој у време предузимања парничних радњи, као и на име судских такси за тужиоца АА за ревизију 29.745,00 динара и одлуку по ревизији 44.618,00 динара, за тужиоца ББ за ревизију 29.053,00 динара и одлуку по ревизији 43.579,00 динара и за тужиоца ВВ за ревизију 11.183,00 динара и одлуку по ревизији 16.774,00 динара, према важећој Таксеној тарифи.

На основу члана 165. став 2. Закона о парничном поступку, Врховни суд је одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић